

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

122. An coniux infidelis, qui fidelem coniugem sequi noluit, possit nouum sibi coniugem eligere? Et an si postea conuertatur, possit ei concedi dispensatio, vt alteri nubat, si vir eius aliam duxerit ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

8. Nec valet obicere, quod in cap. coniugatus, de conuers. coniugatus dicitur, non posse virum suscipere Ordines sacros, nisi vxor in saeculo remanens amittat votum castitatis: ergo cum in casu nostro vxor haeretica, & emendata nolit emittere tale votum, vir innocens & fidelis non poterit ad ordines promoueri. Respondeo, dictam caput esse intelligendum, quando coniux non est liber ab onere coniugali, tunc enim non potest ingredi Religionem, nec suscipere ordines, quamuis vxor det facultatem, nisi illa remanens in saeculo emittat votum castitatis, seculus vero est dicendum, quando vir est omnino liber ab omni onere coniugali: tunc enim non requiritur, vt vxor promittat castitatem.

9. Nec etiam obstat dicere, quod post matrimonium contractum nullus potest ad sacros ordines ascendere, nisi in illis casibus, in quibus per sacros Canones conceditur, vt habetur in Extrauag. Antiqua Iohannis 22. de voto: at nullus extat textus Canonicus, in quo id concedatur in casu nostro: ergo, & c. Respondeo satis esse, si extet textus, in quo conceditur, vt per haeresim coniugis possit alter Catholicus ingredi religionem: nam eo ipso censetur etiam esse data facultas suscipiendi Ordines sacros: & ius coniugij sicut impedit, ne coniux ingrediatur religionem, ita impedit ne suscipiat Ordines sacros: cum ergo haereticus, postquam fuit de haeresi condemnatus, amittat omne ius coniugale, sicut potest alter coniux innocens & fidelis ingredi Religionem, ita etiam poterit ad Ordines sacros ascendere.

RESOL. CXXI.

An si coniux infidelis velit permansere cum coniuge fidelis sine iniuria Creatoris, & scandalo, possit hoc non obstante, coniux fidelis nouum matrimonium intrare? Et notatur, quod cuius est in hoc casu Summum Pontificem consulere, & dispensationem petere? At si aliquis hoc nollet efficere tenetur alterum coniugem monere, & inuitare ad fidem, & aliqua alia quae coniungere possunt in supra dicto casu, aduertuntur? Et tandem docetur, quod idem, quod in dicto casu dictum est de matrimonio dicendum est de ingressu Religionis, & de susceptione Ordinis sacri? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 251. alias 252.

§. 1. Negatiue responder Rebellius part. 2. lib. 3. quast. 10. num. 10. quia gratia non destruit naturam, ergo nec prior contractus per similem contractum in lege gratia sine culpa alterius coniugis soluetur. Idem docet Valentia tom. 4. disp. 10. quast. 1. p. 1. Toletus in summa lib. 7. cap. 7. Nauarrus in manuali, cap. 22. num. 49. & ex veteribus D. Bonauentura in 4. disp. 33. art. 2. quast. 1. D. Thomas ibidem quast. vnicia, art. 5. Ricardus art. 1. quast. 2. Paludanus quast. 1. art. 2. Durandus quast. 2. & alij, & adducunt textum in cap. gaudemus, de diuortijs.

2. Sed alij his non obstantibus putant absolute coniugem ex infidelitate ad Catholicam fidem conuersam posse transire ad alias nuptias, quamuis alter coniux in infidelitate persistens pacifice, & sine iniuria cohabitare veller. Et ita docet Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 74. n. 9. & alij penes ipsum.

3. Ad argumentum vero desumptum ex cap. gaudemus, responder Coninch de Sacram. disp. 26. dub. 5. num. 61. quod Pontifex ibi pro eodem sumit coniugem velle cohabitare manendo in sua infidelitate, & id velle cum contumelia creatoris, quia velle in infidelitate permanere, Dei contumelia est, praesertim quod talis, vel exemplo filios ad infideli-

tatem facile pertrahet, vel saltem erit infidelem, & hostem Dei fidelibus liberis dominari. Vnde hos duos casus, scilicet infidelem velle se conuertere, & nolle cohabitare fideli sine iniuria creatoris, aut ab ea discedere, ponit tanquam duo membra adaequate genus diuidentia.

4. Nota quod, verò Layman in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 3. num. 4. cum Veractuz in speculo part. 2. art. 29. putat ob auctoritatem Doctorum contrariae sententiae, longè tutius esse in hoc casu Summum Pontificem consulere, atque dispensationem petere.

5. At si aliquis hoc nollet efficere, tenetur alterum coniugem monere, & inuitare ad fidem. Vnde sequitur infideli perenti certum tempus ad deliberandum de conuersione, id debere ei concedi, quia hoc rationale est, nec ante potest constare eum esse pertinacem. Non tamen requiritur, vt per Ecclesiae sententiam declaretur esse pertinacem, sed sufficit alia via id constare, & idem quod de matrimonio dicendum est de ingressu Religionis, & de susceptione Ordinis sacri. Coninch ubi supra num. 62. & alij.

Sup. his laud infra in Ref. 125. à principio, vique ad §. Sed fit

RESOL. CXXII.

An coniux infidelis, qui fidelem coniugem sequi nolit, possit nouum sibi coniugem eligere? Et an si postea conuertatur, possit ei concedi dispensatio, vt alteri nubat, si vir eius aliam duxerit vxorem? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 262. alias 263.

§. 1. Affirmatiue responder Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 77. num. 6. vbi sic ait. Licet infideli dissoluto semel fidelis matrimonio ad aliud transire. Duceo, quod nullo iure interdicitur infideli hic transitus, non enim humano Ecclesiastico, cum Ecclesia careat iurisdictione in infideles: ius verò saeculare nullibi reperitur. Nec ius diuinum naturale id infidelibus prohibet, quia est peccat violans ius diuinum naturale legis prioris matrimonij, qua astringebatur sequi priorem coniugem ad fidem conuersum, at priori illo matrimonio iam penitus dissoluto, nulla lex diuina naturalis prioris matrimonij, quod iam nihil est, superest, qua hic infidelis arceatur ab alio matrimonio, nec aliud ius diuinum id vetans reperitur. Haec omnia Sanchez.

Sup. contenta to in hac Ref. infra in Ref. seq.

2. Sed aduersus illum tener Basilius Pontius de matrim. lib. 7. cap. 48. num. 25. vbi probat suam sententiam ex cap. si infidelis 18 quast. 2. & ex D. Thoma in 4. sentent. disp. 37. quast. 2. art. 5. ad 3. vbi sic asserit. Postquam fidelis contraxit, solum est vinculum matrimonij ex vtraque parte, quia matrimonium non claudicat quantum ad vinculum, sed quandoque claudicat quantum ad effectum. Vnde in praenam vxoris infidelis ei indicetur, quod non possit cum alio contrahere magis, quam ex virtute matrimonij praecedentis, sed si postea conuertatur, potest ei concedi dispensatiue, vt alteri nubat, si vir eius aliam duxerit vxorem. Sic D. Thomas.

3. Nota verò quod hanc praenam non Ecclesia, sed Deus infligit propter iniuriam, qua infidelis ipsum Deum, veteram fidem, & veritatem Sacramenti afficit, cuius poena Ecclesia est promulgatrix. Ex quibus facile refelles, quae pro sua sententia adducit Sanchez. Ita Pontius.

4. At his non obstantibus mihi opinio Sanchez probabilis etiam videtur, & illam nouissime docet Filiucius tom. 1. tract. 10 part. 2. cap. 7. num. 248. Barbosa in collect. tom. 4. part. 2. decretis causa 28 quast. 2. cap. 2. num. 4. & Coninch de Sacram. disp. 26. dub. 5. concl. 2. num. 66. vbi sic ait. Quod autem aliqui di-

scunt,

eunt, infideli in pœnam prohiberi secundas nuptias, sine fundamento dicunt. Ita ille, non rectè quidem; nam Pontij, & D. Thomæ opinio non caret etiam sua probabilitate.

RESOL. CXXIII.

An dissoluto matrimonio à fidei in casu sibi permisso, liceat absque culpa coniungi infideli aliud matrimonium inire?

Et aduertitur, quod si postea conuertatur, potest ei concedi dispensatio, vt alteri nubat, si vir eius alium duxerit uxorem?

Et curissime inferitur, quod qui uxorem enecat, etiam mortua illa, non potest aliam ducere, nisi accedat dispensatio? Ex part. 9. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 48.

Sup. hoc in
Ref. præteri-
ta per totâ.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam tenet Castr. Paulus tom. 5. disp. 2. punct. 13. §. 3. n. 14. cum aliis, asserens licitè posse infidelem obstinatum, dissoluto iam matrimonio à fidei, aliud matrimonium inire: quia nullo textu, nec ratione firma, ostendi potest ademptam illi esse hanc potestatem. Si enim, mortuo fidei coniuge, omnes fatentur posse nouum matrimonium inire, etiam poterit illud inire dissoluto coniugio per aliud matrimonium à fidei inuito: æquè enim ac per mortem dissolutum est.

2. Sed aliis magis placet opinio negatiua propter auctoritatem S. Thomæ in 4. distinct. 39. quæst. 2. art. 5. ad 3. cui subscribit Sotus ibi art. 4. verba autem S. Doctoris sunt: Vnde in pœnam vxoris infidelis ei indicitur, quod non possit cum alio contrahere, magis quàm ex virtute matrimonij præcedentis: sed, si postea conuertatur, potest ei concedi dispensatio, vt alteri nubat, si vir eius aliam uxorem duxit. Vbi D. Thomas fatetur, tali infideli esse interdictionem secundum matrimonium in pœnam suæ perfidiæ: & reddunt rationem Sot. & Lop. 1. par. instr. cap. 93. verb. *Huiusmodi*, quia infidelis eo ipso, quod non vult ad fidem conuerti eo tempore, quo alter conuersus est, peccat contra ius naturale, & diuinum, non sequendo in conuersione coniugem conuersum: nam peccat contra fidem, non recipiendo illam mediante Sacramento Baptismi; & contra matrimonium, non sequendo coniugem conuersum, vt habetur in Can. *Si infideles* 22. q. 2. quod est D. Greg. Itaque infidelis renuens conuerti, peccat in Deum, & in matrimonium, vt dixit Ambr. c. *Si infidelis*, 28. q. 2. Merito ergo non iure Ecclesiastico, sed diuino atetur à nouo coniugio contrahendo.

3. Nec obstant argumenta Castr. Palai in contrarium adducta: nam ad primum, quod nulla est lex humana, nec naturalis, nec diuina, quæ obligat ad non nubendum infidelem, postquam fidei secundo nupsit. Respondetur, ex dictis falsum esse assumptum. Ad secundum, quod dissoluto priori matrimonio post mortem coniugis conuersi, potest non conuersus secundum matrimonium celebrare: ergo etiam dissoluto per secundum matrimonium conuersi. Respondetur negando antecedens: quia infidelis nunquam potest secundum matrimonium contrahere, etiam mortuo fidei coniuge in pœnam perfidiæ, & ob proteruitatem est ei interdictum, vt non possit cum alia contrahere, vt docet D. Thomas: sicut, qui uxorem enecat, etiam mortua illa, non potest aliam ducere, nisi accedat dispensatio. Et ita hanc sententiam tenet etiam Basilius Pontius de matrim. lib. 9. cap. 4. num. 15. Itaque hanc sententiam puo probabiliorum; non nego tamen primam, quam cum Sanchez olim tenui, esse satis probabilem.

Tenuit in
Ref. not. præ-
terita.

RESOL. CXXIV.

An coniux infidelis volens post Baptisum contrahere matrimonium, teneatur requirere consensum coniugis infidelis in remotissimis partibus habitantis? Et an dicto casu dispensatio Pontificis sit necessaria, qua suppleatur ea admissio iure præscripta? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 263. alias 264.

§. 1. **H**ic casus potest frequenter accidere, vnde notandum est, vt supra diximus, quod vt coniux infidelis post Baptisum possit contrahere aliud matrimonium cum fidei, teneatur requirere consensum coniugis infidelis, & monere an velit conuerti, seu cohabitare sine scandalo, & iniuria certis cum ipso, & illa renuente hoc facere, potest potius liberè aliud inire matrimonium. Hoc supposito, queritur an talis monitio requiratur, quando coniux infidelis aded distat, vt commodè requiri nequeat? Et in hoc casu negatiuam sententiam docet Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 74. num. 12. asserens quoniam infidelis aded distat, vt commodè requiri nequeat, non est opus monitione, quia vt res modo habent, est moraliter certum fore, vt velit conuerti, & relinquere suos, vt legitime cohabitare, æque requisitio est moraliter impossibilis. Sic ille.

2. Aduersus quem nonisimè inlongo Basilius Pontius de matrim. lib. 7. cap. 48. num. 1. vbi inquit: Si reperiri non possit, vel ob difficultatem viæ, & ceteris, cum in remotissimis versetur regionibus, vt euenit in his qui ex Æthiopia captiui, vel semiseruuntur, vel ignoratur vbi sit alter coniux, adhuc nubere non potest, quiddam dicit Sanchez, nisi dispensatio Pontificis accedat, qua suppleatur ea admissio iure præscripta. Ita Pontius.

3. Sed ego vtramque opinionem existimo probabilem esse, & ita cum Sanchez tenet Pollucius tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 7. num. 24. & Riccius de praxi, part. 1. resolut. 240. num. 2. Coninch. de Sacram. disp. 26. dub. 5. concl. 2. num. 62. & cum Pontio tenet Rebellius part. 2. lib. 3. quæst. 10. scilicet. 2. num. 12.

RESOL. CXXV.

An matrimonium conuersi cum infideli contractum ante Baptisum dissoluatur per solemnem professionem Religionis?

Et an etiam, Ordine sacro assumpto, vinculum matrimonij in infidelitate contractum dissoluatur?

Et an matrimonium infidelium ad fidem conuersorum, etiam consummatum possit à Pontifice dissolui ex aliqua iusta causa? Ex part. 9. tract. 7. & Misc. Refol. 47.

§. 1. **P**rocedit quæstio in sententia communi, asserente, non dissolui matrimonium contractum cum infideli, quouique conuersus transeat ad aliud matrimonium. Queritur igitur, an sicut dissoluitur per nouum matrimonium conuersi, etiam dissoluitur per eius Professionem solemnem. Et affirmatè respondet Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 76. n. 9. & alij, quia Professio Religionis soluit matrimonium ratum infidelium, quod est vinculum fortius, & efficacius, quam sit non solum contractus, sed Sacramentum: ergo dissoluet matrimonium consummatum infidelium, arg. textus in l. de accusat. 14. ff. de diuers. & temp. præser. Qui enim vincit vincentem, vincit vicium. 2. Mihi verò contraria sententia magis placet, quam tueret Coninch. de Sacram. disp. 26. dub. 5. n. 49. Hurtad.